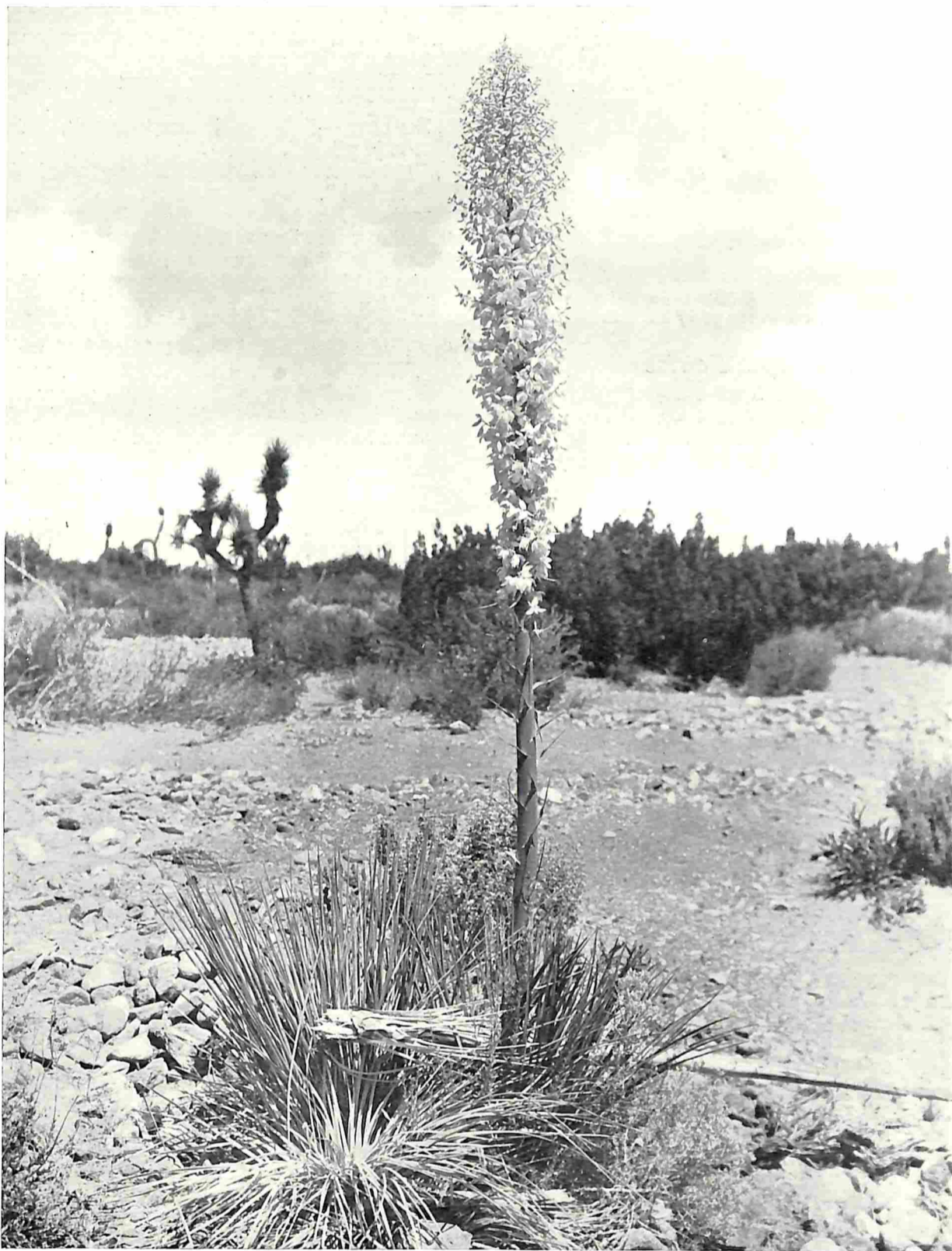

BUITEN

22^E JAARGANG N^O. 42

ZATERDAG 20 OCTOBER 1928

IN CALIFORNIE. BLOEIENDE YUCCA (YUCCA WHIPPLEI). DE OMGEVALLEN BLOEM-
STAAK BLOEIDE HET JAAR TEVOREN

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

IN CALIFORNIË. BLOEIENDE YUCCA (YUCCA WHIP- PLEI) (ILLUSTRATIE)	BLZ. 493
ONDER HET ZAND BEDOLVEN, DOOR HOLMAN DAY (7)	BLZ. 494
„OUTPOST ESTATES” (GEÏLLUSTREERD), DOOR W. BARON THOE SCHWARTZENBERG	BLZ. 496—498
WARE VERHALEN OVER KROKODILLEN. NAAR HET ENGELSCHE, DOOR PHITA KAMPFRAATH-MALIEPAARD	BLZ. 498
oud-MIDDELBURG (GEÏLLUSTREERD), DOOR Mr. A. LOOSJES (2)	BLZ. 499—500
DE EERSTE SPEELPERIODE VAN THIJS, DOOR DR. JAN WALCH	BLZ. 501
IN HET RIJK DER STILTE, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (5)	BLZ. 503
oud-HEIDELBERG: „O JERUM, JERUM, JERUM. O QUAE MUTATIO RERUM!” (ILLUSTRATIE)	BLZ. 504

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Voor onze Spes Patriae

In de rubriek „Voor onze Spes Patriae” (pag. VI der advertentiepagina's) vinden de kinderen verhalen en raadsels. Harmsen van Beek teekende voor ons de Avonturen van Pietje Plum, welke eveneens in de advertentiepagina's worden opgenomen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 ets.

ONDER HET ZAND BEDOLVEN

7) DOOR HOLMAN DAY

„EEN denk je, dat de een of andere blanke grappenmaker dat erin heeft gestopt?

„Zij lachen voortdurend, als wij hem eruit halen. Ja, mijnheer, die lui hebben daar lol van”.

Kapitein Peart wreef peinzend zijn neus en keek naar het ding, dat het diner der negers had gekruide. Toen scheen hij op een goede gedachte te komen. Hij draaide zijn hoofd om en wenkte mij toe.

„Neem dat ding mee terug en sla er den blanke, die het hardst lacht, mee om zijn ooren”, beval hij. „Als hij je terug wil slaan, neem je hem te pakken”. — Hij ging weer aan tafel zitten. — „Ik had eerst plan gehad de ruzie morgen aan den gang te brengen. Maar die gelegenheid is te mooi om voorbij te laten gaan. Wij zullen die twee partijen op voet van oorlog brengen, zòd dat ze niet meer aan vrede sluiten denken”.

De negers stonden nog aan de deur te prakkizeeren over de bedoeling van den kapitein.

„Neem u mij niet kwalijk, kapitein Peart”, zei ik, „maar ik geloof, dat ik weet hoe dat gekomen is — en het is toch te erg onschuldige menschen daarvoor te laten afranselen”. Ik begon hem te vertellen, wat ik gezien had, maar hij viel mij in de rede en vloekte tegen me. „Bemoei je niet met dingen, die je niet aangaan!” snauwde hij mij toe. En tegen de mannen: „Ga weg en doe wat ik je gezegd heb. Ransel den lust tot zulke grappen uit die blanken, anders heb je geen leven meer, zoolang de reis duurt. En maak, dat je weg komt, voor ik je de deur uit schop!”

Te oordeelen naar wat wij ervan hooren konden, scheen het een flink gevecht te zijn.

„Mr. Nummer-twee Jones”, beval de kapitein, „gaat u er eens naar kijken en waarschuw mij, als 't tijd is tusschenbeide

te komen”. Hij schepte zijn bord weer vol en ging verder met eten.

Na zoowat vijf minuten kwam de stuurman terug.

„Het is zoowat tijd ze van elkaar te halen, kapitein Peart”, raadde hij aan, zijn hoofd door de deur stekend. „Er is nog niets ernstigs gebeurd, maar ze takelen elkaar leelijk toe en dat geeft kosten voor pleister en smeersel”.

Als ik mijn eetlust niet al kwijt was geweest, zou dit bericht hem bedorven hebben. Ik schoof mijn stoel achteruit.

„Ga mee, Sidney”, beval de kapitein, opspringend. „Dat is goed voor de digestie. Ik zal wel een knuppel voor je vinden”

„Dank u”, riep ik hem achterna. „Ik bemoei me niet met zaken, die mij niet aangaan”.

„Bedoel je daarmee —” Hij bleef staan en wendde zich om. Ik was nog kwaad, omdat hij me niet had laten uitspreken.

Ik vond, dat hij tenminste naar mij had moeten luisteren. „Ik bedoel, dat dit gevecht niet noodig was geweest. U hebt het uitgelokt; nu kunt u er ook een einde aan maken”.

Mr. Tick had een sigaar opgestoken. Hij was blijkbaar niet van plan zich in den strijd te wagen.

„Zeg eens — ik beveel je mee te gaan”, brulde de kapitein.

„Het is je plicht”.

„Geen denken aan. Ik ben meegegaan als duiker, niet als kampvechter”.

Kapitein Peart keek me grimmig aan; hij was juist in de stemming voor zijn werk voor den mast; maar na een oogenblik volgde hij den stuurman. Het kabaal was toegenomen en het was blijkbaar noodzakelijk, dat hij er zich mee bemoeide.

Tick leunde achterover en keek naar mij door den rook van zijn sigaar.

„Ik wist niet, dat ik een lafaard had meegenomen”, zei hij.

„Wij hebben een werk ondernomen, waarbij moed vereischt wordt. Een tweedehands-duikerpak weegt niet op tegen wat wij inbrengen — kapitein Peart en ik. Ik dacht, dat u nog wat anders meegebracht zou hebben. Maar een lafaard kan geen moed inbrengen”.

„Een wat?” vroeg ik.

„Ik zei „Een lafaard””.

Ik gaf hem een slag op zijn wang — niet hard.

„Gaat u nu mee op dek, Mr. Tick. U moet nu meegaan. Er is een dame hier”.

„Ik ga al, heeren” zei het meisje. „Let u maar niet op mij”. Zij klemde haar lippen oopen en keek naar Tick.

Maar Tick sprong op en haalde een revolver voor den dag in plaats van zijn vuisten te ballen.

„Dat is mijn manier van vechten niet, Mr. Tick”, zei ik.

„Ik heb geen revolver. En bergt u de uwe maar weer weg. U kunt u — nog niet — de weelde veroorloven mij dood te schieten”.

„Neen — en dat is heel jammer”, hakkelde hij na een oogenblik van stilte. „Jij hebt misbruik gemaakt van — van —”

„Van jouw zucht om geld in je pooten te krijgen”, viel ik hem heftig in de rede. „Als je niet mee naar boven wilt komen en als een man vechten, kan ik je er niet toe dwingen, maar als je me ooit weer een lafaard noemt, zal ik je daarmee het tegendeel bewijzen”. En ik hief mijn vuisten op.

Hij stak de revolver in zijn heupzak en liep driftig de kajuit uit.

Ik keek naar het meisje, dat er met gefronst voorhoofd bij stond.

„Neem me niet kwalijk, Miss Peart”, excuseerde ik mij.

„Maar mijn vingers jeukten al lang om dien vent een aframingeling te geven”.

„U hadt moeten wachten tot u een excuus hadt om harder te slaan, Mr. Sidney. Ik ken Keedy Tick al lang. Iemand, die uw werk voor den boeg heeft, moet altijd vooruit kunnen kijken. Nu zult u ook achter u moeten kijken. Ik zeg u — ik ken Keedy Tick al lang”.

Zij ging weg.

Even later volgde ik haar peinzend. Kapitein Peart en ik liepen in de deur tegen elkaar op. Hij schoof langs me heen en wierp een knuppel in den hoek.

„Het is te hopen, dat je beter kunt duiken dan vechten”, bromde hij.

Toen riep hij den bediende en vroeg om zijn stuk pastei.

VIJFDE HOOFDSTUK

Van de reis zelf valt niets belangrijks te vertellen. De *Zizania* rolde en schommelde over het water en nam er allen tijd voor.

Wij trachtten ons er zoo goed mogelijk in te schikken, maar vormden geen opgewekt troepje. Vooruit bleven de blanken en de negers op voortdurend voet van gewapenden vrede; achteruit keken Tick en ik elkaar zoo boos aan, dat iemand, die erbij was, zich nooit prettig kon voelen. Miss Arie liep alleen op het dek, of las, of borduurde in haar kajuit; soms zag ik haar daar wel eens. Zij bleef naast mij zitten aan tafel, maar was heel koel en afgemeten. Ik probeerde ook niet daar verandering in te brengen. Hoewel ik soms gaarne over de railing leunend een praatje met haar had gemaakt en ik steeds met plezier naar haar keek. Stel u ook voor een jongmenschen van zes-en-twintig jaar, die met een lief, jong meisje op een luie, oude boot opgesloten zit en vraag u dan zelf af of die niet eens aan iets anders zal denken dan aan het uitzicht en zijn werk. Doch mij ontbrak den moed van den dandy of den fat. Ik sprak haar zelden aan en die enkele keeren, dat ik het deed, keek zij mij even recht in de oogen als ik in de hare — een blik als van man tot man.

Maar mooi was ze! Als ze zoo met haar handen in de zakken van haar witten sweater liep, bewonderde ik de rondheid harer vormen. De kleur van haar haar kan ik niet precies noemen — er is geen naam voor dat mengsel van koper en bruin en goud. Ik vond 't prachtig, als de zon erop scheen.

Om de verleiding te ontloopen en niet te veel aan Arie Peart te denken, slenterde ik vaak in het vooronder. Daar vond ik veel, dat mij belang inboezemde, vooral een karweitje, dat de Fin was begonnen om een nieuwen staart te maken voor zijn aap. Hij vertelde mij met tranen in zijn stem, dat de aap zich anders nooit veilig of gelukkig zou voelen.

Nadat zijn staart was afgehakt, was de aap eenige malen den vormast opgeklimmen, had geprobeerd zijn staart als gewoonlijk over een touw te slingeren en zoo met het hoofd naar beneden te blijven hangen — een houding, waarin hij zich blijkbaar niet slechts op zijn gemak, maar tevreden en gelukkig gevoelde. Natuurlijk was dat mislukt en was hij op het dek gevallen, waar hij klagend en kermend naar het staartstompje had zitten kijken, zonder te begrijpen, wat er eigenlijk haperde. Dat vertelde de Fin mij en ik kon zijn angst begrijpen, dat „hij den een of anderen dag over boord zou vallen of zijn dommen nek breken”. Aan het stompje, dat de bijl van den kok gespaard had, bevestigde hij nu handig een ijzerdraad met vel bekleed. Ik begreep niet waar hij dit vel vandaan had gehaald. Hij zei het mij eerlijk. Hij had een der lievelingskatten van den kok gevangen en gedood en de kok had zijn oogen nooit ver genoeg opengedaan om den misdadiger te ontdekken of te zien, waar het vel van zijn poes boette voor zijn eigen misdrijf.

De met kattenvel bedekte draad eindigde in een haak en toen alles klaar was, werd de aap los gelaten. Edison keek nooit naar zijn grootste uitvinding met het genot van den Fin, toen de aap, na een nauwgezette beschouwing van dit nieuwe aanhangsel, naar boven klom, waar een touw uitnoodigend bengelde. Ook ik keek er belangstellend naar. Het werd een groot succes. De aap hing aan den haak, snaterde en grijnsde en kwam toen naar beneden, waar hij langen tijd het behaarde ijzerdraad betastte.

Naarmate de tijd verliep en wij ons doel dichterbij naderden, werd de oude Ike levendiger. Hij was als een thermometer, die steeds hooger naar het kookpunt steeg. Hij praatte vlugger en met meer vuur, zijn optreden werd beslist, zijn vreugde grooter.

„Na al, wat ik erover gesproken en verteld en geredeneerd heb, komt 't er dan toch eindelijk van” herhaalde hij voortdurend. „U bent het, die het zal vinden, die van die boot afstapt direkt naar de plaats, waar het ligt en waar u er de hand op kunt leggen. Zal het niet een heerlijk gevoel zijn, als ge uw hand op de eerste kist ligt?”

„Ja”, gaf ik toe, „dat zal 't — als ik er mijn hand op leg.”

Ik zei dat niet erg enthousiast. Als Oude Ike niet zoo opgewonden was geweest, had hij kunnen merken, dat ik niet erg opgewekt was. Nu de lucht van San Francisco niet meer bedwelmend op mij werkte, had ik den tijd gehad goed na te denken. In Frisco kon men hoopvol zijn, als men Mr. Tick het woord „goud” over zijn tong hoorde rollen. Ik was hoopvol — en wanhopig geweest. Maar na dagen op zee in die oude schuit, met haar versleten tuigage, haar tweedehands uitrusting en ongelukkige bemanning, vond ik mij een dwaas, die beter gedaan had, als hij een behoorlijk, regelmatig baantje gezocht had. Bovendien wist ik, dat, volgens Ike, andere bekwaame vaklui het geprobeerd en gefaald hadden. En ten

slotte had ik de overtuiging, dat Mr. Tick met mij zou afrekenen, indien misschien door een gelukkig toeval zou slagen.

Het laatste gedeelte van de reis maakten wij met ouden Ike geposteerd in het kraaiennest, met uitgestrekte hals, terwijl zijn haar rondwoei om zijn hoofd. Hij was zoo opgewonden, dat hij vergat snijkoek te kauwen met zijn tandelooze kaken.

Nummer-twee Jones vertelde mij wat van de kust, waar wij langs voeren sinds wij de Californische Golf waren overgestoken. Hij was hier al meer geweest. Hij herinnerde zich flauw, waar de *Golden Gate* gezonken was, maar hij was nooit dicht bij de plaats geweest, daar de zandbanken de schepen dwongen een eind uit de kust te blijven.

Voor zoover hij het zich herinnerde, had de ramp plaats gehad tusschen Orilla en Acapulco. Toen het schip vlam vatte, zette het koers naar Acapulco, zoowat de eenige haven aan die kust, maar het stootte op een zandplaat buiten en vond daar zijn graf. Mr. Jones gaf toe, dat hij niet precies wist waar; hij zou vijftig mijlen van de kust moeten afzoeken om het wrak te vinden.

Maar de oude Ike had het geheugen van een monomaniak, waar het de *Golden Gate* betrof. Hij keek den horizon af; hij snoof de lucht op als een hond, die wild speurt.

Zoodra Ike opdracht gaf de *Zizania* dichterbij de kust te sturen, liet de kapitein het schietlood zakken. Hij kende de reputatie van die onderzeesche zandbanken en heuvels; terwijl ik, gewend aan de groote diepten bij de kust van den Atlantischen Oceaan, verbaasd luisterde. Op een afstand van minstens twee mijlen uit de kust, rapporteerden ze zes en zeven vaders.

„U moest hier maar ankeren, kapitein”, schreeuwde Ike uit het kraaiennest. „Wij zijn er nu vlak bij. Hier is de plaats”.

Hij klom naar beneden zoo vlug hij kon.

„U hebt hier vijf vaders onder u. Als u haar dichterbij de kust brengt, rolt ze ondersteboven, als de golven onder de kiel schuren”.

Kapitein Peart volgde zijn advies op, hoewel hij het blijkbaar maar half geloofde, toen hij zag, dat hij nog een mijl uit de kust was.

De bel in de machinekamer werd geluid en de *Zizania* lag spoedig stil. Kapitein Peart vertrouwde niet erg op haar roestige kettingen. Op zijn bevel werden eenige ankers uitgeworpen en met den kop naar den Oceaan gekeerd schommelde het schip zacht op de groote golven.

Ik voelde een trilling door mijn leden. Wij waren ter plaatse.

Nu hing alles van mij af!

Er waren tal van andere mannen op het schip, doch slechts één, die zijn hand op den schat kon leggen en dat was ik. Die gedachte was niet opbeurend.

Kapitein Peart was dadelijk bezig met een telescoop. De oude Ike stond naast hem en wees opgewonden met zijn wijsvinger naar het strand.

„Volg die tweede gleuf in die ronde bank” raadde hij den kapitein. „Dan moet u de ribben tamelijk duidelijk kunnen zien tegen het wit van de branding bij de kust”.

Er heerschte stilte terwijl de kapitein aan de schroef draaide om het glas scherp te stellen. Zijn dochter stond naast hem en keek vol spanning uit. Zij had mij nooit verteld hoe zij over dit schatzoeken dacht. Misschien voelde zij er dezelfde minachting voor als voor Tick, den speler, of ouden Ike, zijn profet. Maar ik keek tersluiks naar haar en zag, dat zij er nu belangstelling voor had. Enfin, wie zou dat op dit oogenblik niet gevoeld hebben!

Wij waren van meening, dat ginds onder die golven voor drie millioen aan goud lag — goud genoeg om alles te koopen, wat eenige man of vrouw kon verlangen. Wij geloofden, dat het er was, anders waren wij nu niet hier geweest.

Zelfs de bemanning, die op niet meer dan haar loon kon hopen, keek met open monden toe. Keedy Tick kauwde een sigaar, in plaats van ze te rooken.

„Die ribben moeten er zijn, kapitein”, hield de oude man vol. „De rest is weggezonden, maar die hebben al die jaren weerstand geboden aan de golven. Zij moeten er nog zijn”.

Weer een lange tijd van stilte.

Toenging kapitein Peart rechtop staan. „Ze zijn er”, zei hij.

Hij wenkte mij. Ik stond aan de reeling.

„Kom hier”, beval hij. „Kijk jij nu 't eerst — want daar ligt je werk”.

(Wordt vervolgd)

DOLORES DEL RIO VOOR HAAR HUIS STAANDE OP DEN OUDEN STAM VAN DEN WILDEN VIJGEBOOM GEPLANT DOOR DON THOMAS URQUIDEZ

„OUTPOST ESTATES”

HET is slechts 79 jaren geleden, dat er goud ontdekt werd in Californië en van alle landen ter wereld de avonturiers toestroomden om hun geluk te zoeken. In bootladingen kwamen zij door de straat van Magellaan, een maandenlange reis vol ontberingen en gevaren trotseerend. Lange treinen witte huifkarren ploegden moeizaam een weg over bergen en door dalen, langs verzengende woestijnen, dag en nacht belaagd door Indianen, die den blanke iederen voet gronds bestreden. De goudkoorts had een ieder te pakken, Californië was op een ieder's lippen. De meest ongelooflijke verhalen deden de ronde. Hier kon men rijk worden in één dag, zoo heette het. Woeste tafreelen werden hier afgespeeld om het bezit van het edele metaal. Kracht was macht in die oude dagen. Men kwam om goud te vinden en goud moest men hebben koste, wat het wilde. Enkel *maakten* ook fortuin, doch de meesten verloren het weder evenzoo snel. Wie 't eerst z'n vinger aan den trekker kon brengen, had gelijk in die dagen, want wetten en gerechtigheid bestonden er toen niet. Naarmate deze dorst naar goud voortduurde, volgden andere ongunstige elementen. Karakterlooze schurken, die dans- en spelhuizen oprichtten, op den voet gevolgd door schaamteloze vrouwen, die den mannen op allerlei wijze het moeilijk gewonnen goud uit den zak wisten te trochelen. De croupiers in de spelhuizen zagen toe, dat deze mannen, na een maandenlang eenzaam bestaan bij hunne mijnen, ontlast werden van de vrucht van hun arbeid. Alle levensmiddelen werden aangevoerd door de straat van Magellaan. Meel en tabak waren hun gewicht waard in goud. Dezen eersten goudgravers werd van alle kanten hun vondst afgeperst. En ieder zeilschip bracht opnieuw honderde gelukzoekers, uit het Oosten kwamen steeds langere treinen huifkarren. Langzamerhand werd de reis minder gevaarlijk, want de Indianen werden immer verder terug gedreven. Vaste nederzettingen begonnen zich te vormen en ontweekden zich geleidelijk tot dorpjes. De heuvels, waar eenmaal goud werd ontdekt, gingen in de loop der

tijden in vaste handen over en zij, die op de woeste, gouddorstige horden volgden, begonnen zich toe te leggen op landbouw en veeteelt, en voeren wel hierbij. Terwijl dit alles Noordelijker in Californië werd afgespeeld, lag Zuidelijk Californië nog zoo goed als een onbekende woestijn uitgestrekt. Slechts hier en daar hadden Katholieke priesters hunne kerkjes gebouwd tot ongebakken zandsteen, waar zij in engen kring Indianen tot hun geloof zandsten. Zij werden gevolgd door moedige en ondernemende Spanjaarden, die hier, in dit onherbergzame en van alle beschaving verwijderde land, de veeteelt ondernamen. Een van deze, Don Tomas Urquidez, bouwde in 1855 zijn „rancho” in wat thans bekend is onder den naam van Hollywood. Hier begon hij zijne zaken, bouwde voor zich een laag eenverdieping-huis van zandsteen, bestreken aan den buitenkant met modder en plantte boomen: „peper-trees”, eucalyptus, palmen en voor z'n huis een jonge vijgeboom. Vele jaren later, toen het Amerikaansche Gouvernement toegetreden, kocht de commandeerende Generaal in deze streken, Generaal Otis de vervallen „rancho” van Don Urquidez en gaf het den naam „Outpost”. En terecht, immers Los Angeles bestond toen nog niet en San Francisco, de naaste groote stad, was meer dan 400 mijlen Noordelijker. „Outpost” was in die dagen een van de verst verwijderde buitenposten in „the Far West”. Later, toen Don Urquidez' huisje in verval geraakte, bouwde Generaal Otis zich eene nieuwe woning, doch de boomen bleven staan en groeiden en tierden heden ten dage een van de meest schaduwrijke plekjes in Hollywood. Uit deze vroege nederzetting werd de voorname wijk „Outpost Estates” geboren. Al wat er nog staat, zijn de boomen, ook de vijgeboom met zijn vier stammen, springende uit één wortel. Deze „sycamore” was oorzaak, dat Dolores del Rio, de bekende actrice, haar oog juist op deze plek liet vallen om haar schitterende, Spaansche woning te doen verrijzen. „Hangman's Tree” is de naam van

deze grillige formatie van stammen, naar aanleiding van eene legende, die hier de ronde doet, dat Don Urquidez, hier de dieven liet bengelen, die van zijn veestapel stalen. De herinnering is nu juist niet de meest plezierige, doch een oude boom als deze geeft in dit gloednieuwe land een zekere romance. ☼ Miss del Rio's huis ligt op nog geen 15 minuten gaans van Hollywood, genesteld tegen de „Outpost” heuvels. Het is niet te verwonderen, dat Miss del Rio met haar Spaansch bloed, haar huis in Spaanschen stijl optrok en dat zij hiervoor „Outpost Estates”, koos, met de traditie hieraan verbonden. Omringd door hooge boomen: olmen, eucalyptus, palmen en de oude vijgeboom, waarvan velen gepland door haren landgenoot Urquidez, ligt het huis als een juweel van architectuur temidden van mosgroene bergen. Er is slechts zeer weinig terrein omheen en het is alles nog zeer jong, doch de tuin is aangelegd geheel in stijl met de lijnen van het huis, en zal door de koesterende Californische zon hem binnen eenige jaren tot een

HET TERRAS VAN HET HUIS VAN DOLORES DEL RIO, MET „HANGMAN'S TREE”

intiem lusthof zijn herschepen. Miss del Rio's woning is een levend voorbeeld van de onbeperkte mogelijkheden tot het bouwen van Spaansche huizen, waarvoor de heuvelen van „Outpost Estates” zich zoo bijzonder gunstig leenen. ☼ De veranda geeft al dadelijk het echte Spaansche karakter met hare groote witte bogen, als in een oud klooster, terwijl de vloer bedekt is met roode tegels. ☼ Bij de voordeur, van massief eikenhout in paneelen, is een bank van gekleurde Spaansche tegels en daarboven is aangebracht eene voorstelling van de Madonna met Kind, eveneens in tegels. In plaats van hout, is ook hier de Spaansche bouwtrant gevolgd en bestaat de omlijsting van den ingang uit een rand gekleurde tegels, die tot binnenshuis wordt doorgevoerd. Binnentredend wordt de bezoeker onmiddellijk geboeid door de rijk gekleurde tegels in de „hall”. De plinten van de groote trap naar de tweede verdieping en die van de trapjes, leidende naar den salon en van de eetkamer, de omlijsting van alle deuren en ramen, drempels en de breede rand van tegels tegen den trapmuur maken te samen een mengeling van heldere kleuren en geven aan dit huiseen meer Spaansch karakter dan menig oud paleis in Madrid zelve vertoont. ☼ De leuning der groote trap en de balustrade op de tweede verdieping zijn vangesmeed ijzer, terwijl het hek, dat de „hall” van de eetkamer scheidt, een kunstwerk is van gesmede bladeren, vruchten en ranken. Terwijl alle kamers spierwitte wanden hebben, is de bibliotheek het eenige vertrek met eikenhout betimmerde muren. Het is een zeer stemmige ruimte, met mooi uitzicht op den tuin. Het huis bevat 12 kamers en is gedekt door een rood pannendak, dat warm door het groen der boomen schemert. ☼ „Outpost Estates” is nog pas in wording, doch als men zijne verbeelding vrijen loop laat, kan men er zich gemakkelijk indenken, welk een schitterend schouwspel deze wijk eenmaal zal opleveren, temeer, daar hier uitsluitend huizen in Spaanschen stijl mogen worden opgetrokken. Geplaveide wegen winden zich hier in gracieuse bochten langs en over de heuvelen. Voor moderne gemakken is reeds voorhands gezorgd. Electrisch licht, gas, water en riolen behoeven slechts met het nieuwe

huis te worden verbonden. Ieder raam van een huis in „Outpost Estates” omlijst een schitterend panorama, gekleurd door de natuur en door menselijke ondernemingsgeest. ☼ „Only God can make a tree”, en de ravijnen zijn rijk aan boomen, terwijl de heuvels bedekt zijn met cacti, yucca's, bloeiende struiken en wilde bloemen. Van deze heuvels heeft men een van de mooiste vergezichten over Hollywood en Los Angeles, vooral 's avonds, als de duizende en duizende lichtjes vertrouwelijk fonkelen in deze stad van bijna anderhalf miljoen inwoners. En deze transformatie werd door menschenhanden gewrocht in minder dan drie kwart eeuw.

W. BARON THOE SCHWARTZENBERG

Ware verhalen over Krokodillen

I
W IJ hadden onzen ossenwagen uitgespannen bij het meer Ngami, op onzen weg naar Humpata en maakten het ons zoo gemakkelijk mogelijk, na twee weken van worstelen door mul zand

en wild struikgewas. Ngami was toentertijd een aaneenschakeling van met-biezen-begroeide plassen, verdedigd door Kwela¹⁾, den krokodil tegen alle ongewenschte bezoekers. ☼ Nu gebeurde het, dat wij ons kamp hadden opgeslagen bij een van Kwela's private jachtterreinen en ons vee ging daar drinken en zich verfrissen in het koele water. 't Gevolg was, dat Kwela tol ging eischen voor deze onbetamelijke inbeslag-neming van zijn huis en haard. ☼ Op een bijzonder warmen middag was ik bezig het vee gade te slaan, terwijl het zich in het water verlustigde, toen ik een klein, rond, grijs voorwerp ontwaarde, dat op 't watervlak, in de richting van het vee, kwam aandrijven. Loom door de hitte,

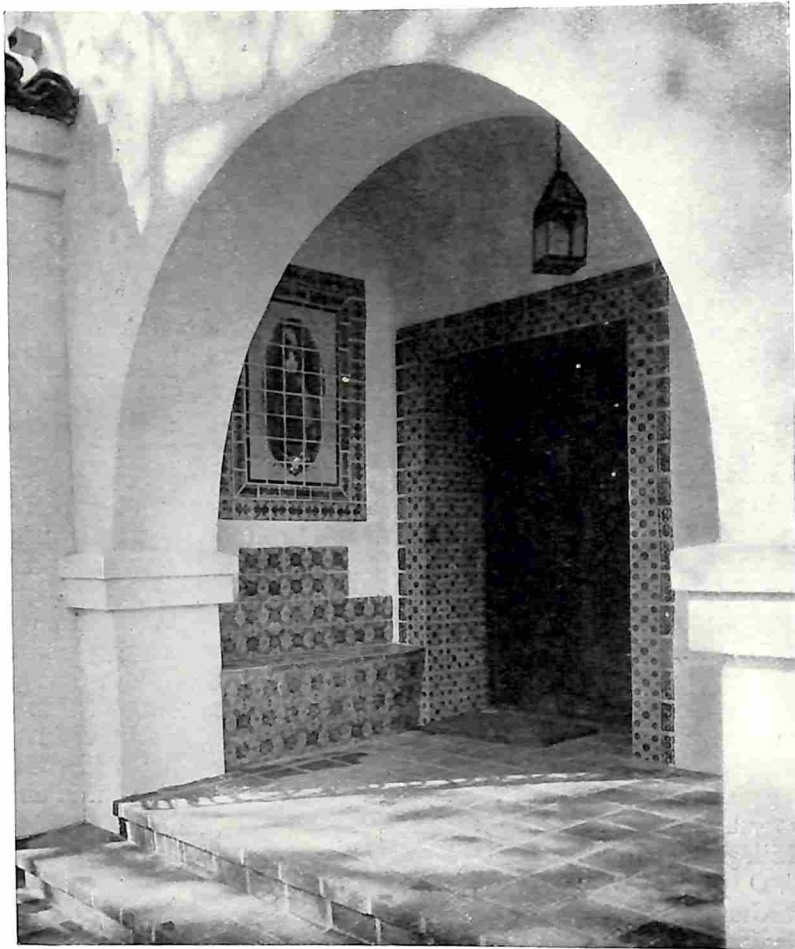
DE „HAL” IN DE WONING VAN DOLORES DEL RIO GENOMEN IN DE RICHTING VAN DE EETKAMER

zat ik met mijn rug tegen een boomstomp geleund, in 't geheel niet voorbereid, op hetgeen gebeuren zou. De grijze bal kwam steeds dichterbij in de nabijheid van een der kalveren gedreven en plotseling hoorde ik een luid geplas, gevolgd door een angstgeloel van het kalf. Het grijze ding ontpopte zich in de uitpuilende oogen van Kwela, gevolgd door een meter-lang stuk kop van het monster. De groote kaken met hun zaagtanden klapten open en sloten zich weer met een doffen slag om de voorpooten van het kalf. Vóórdat ik een hand kon uitsteken of een kreet kon slaken, verdween Kwela, het kalf met zich meesleepende. Eenige blaasjes, die op 't bewogen water dansten, was alles, wat overbleef om de droevige geschiedenis na te vertellen. ☼ Deze diefstal, op klaarlichten dag, was tē veel voor Oom „Kreupele Hans”, den eigenaar van het kalf. Hij sprong op en neer als een hansworst, toen hem het nieuws bereikte; hij vloekte, raasde en zwoor dood en verdoemenis aan den dief, totdat wij voor zijn gezondheid vreedden. Hij wachtte twee dagen, slachtte toen een ziek kalf en hing aan een enorm grooten haak een der schouders als lokaas. Dezen haak bevestigde hij aan een stuk ijzerdraad en nadat hij 't een en ander tamelijk ver in den plas had geworpen, maakte hij het einde van den draad aan een boom vast. ☼ Kalfsvleesch!! Kwela liet niet lang op zich wachten, om van de, hem aldus geboden, gelegenheid gebruik te maken. Na eenige minuten konden wij aan een hevig geruk aan de lijn merken, dat de haak in zijn gehemelte was gedrongen. Hij blies verwoed en zweeptte met zijn staart het water tot schuim, maar hij was er netjes ingevlogen. „Gevangen!” schreeuwde Oom Hans triomfantelijk, terwijl hij zich zelf de hand schudde en, in weerwil van een lam been en zeventig jaar, de horlepiep probeerde te dansen. „Haal de ossen, twee ossen! O, mijn hart! Dit zal waarachtig nog mijn dood zijn!!” De ossen werden gebracht en de trekketting werd met het ijzerdraad verbonden. „Vooruit maar!” gnuifde Oom Hans, terwijl hij in de palmen van zijn handen spuwde. „Allen gelijk! Donkerberg!! Zwartlaand!! Haha! — Hahoo! Trekt, jullie rakkers!!” ☼ Kwela kwam; eerst schoorvoetend, toen in een flink tempo. Het vee zwaaide in het juk heen en weer, weinig vermoedend, wat achter hen aankroop: de krokodil, die zijn kromme pooten even statig ophief als een soldaat op parade. Toen gebeurde er iets. De wind veranderde plotseling van richting en droeg den eignaardigen reuk van het reptiel naar de hijgende ossen. De tot dusverre gehoorzame beesten, begonnen zich op hun achterpooten te verheffen, terwijl ze door hun noodgeschreeuw de echo's in het veld deden ontwaken. Daarna gingen ze over tot een wilden galop, het zand onder hun hoeven wegslaande. ☼ „Hei — hei!” schreeuwde Oom Hans, die zich vóór hen wierp, totdat hij in onzachte aanraking met de aarde kwam en veranderde in een massieven hoop vuil, waardoor hij de macht over zijn stembanden voor eenige minuten verloor. Twee anderen van onze troep werden eveneens buiten actie gesteld, door de door een panischen schrik bevangen ossen, en rolden in het heete zand, terwijl ze hun pijnlijke schenen wreven en dood en verderf inriepen over den ongelukkigen dief. ☼ Tusschen de poelen door stormden de ossen voort, met Kwela achter hen aan tuimelende. Oom Hans hinkte sportief daarachter, de situatie opluisterend met een stortvloed van scheldwoorden. Weldra werd hij gevangen gehou-

den in een kreupelbosch, welks dorens de zwaluwstaarten van zijn jas aan flarden reten en het zitvlak uit zijn broek scheurden. Daar vondden wij den ouden man, in een treurigen, ongekuischten toestand, terwijl hij met woedende oogen een menigte dorens uit zekere zachte deelen van zijn lichaam trok. ☼ Na een langen marsch, ontmoetten wij Kwela, die door de struiken scharrelde en, in een oogenschijnlijk zeer bespiegelende stemming, koers zette naar zijn oude verblijf. ☼ Wij zagen er eerst tegen op den ouden jongen te dooden, maar bij nader inzien vonden wij 't toch maar beter den (ouden) schurk op te offeren aan de rechtmatige verontwaardiging van onzen makker „Kreupele Hans”, dan zelf naar de eeuwigheid geholpen te worden.

II

Floe¹⁾, de olifant en zijn stam verkeerden in een feestelijke stemming. Zij verdrongen elkaar op weg naar de oevers van de Kunene, terwijl zij zich uit louter plezier op hun achterpooten hieven, weer neerploften en het woud deden weergalmen van hun afschuwelijk getrompetter. Zij spreidden hun groote flapooren wijd uit, hieven hun kronkelende slurven omhoog, en maakten in minder dan geen tijd een morgen bosch schoon, terwijl de boomen heen en weer zwaaiden, als waren ze door een orkaan getroffen. ☼ De kolossale kracht van de mannetjes, die twintigtallen jonge boomen ontwortelden en ze op zij wierpen als bundels hooi, boezemde ons ontzag in; toch was er iets buitengewoon belachelijks in hun logge pogingen om de dartele sprongen van jonge geitjes na te bootsen. ☼ Al de dieren van het woud, ook de vogels, vluchtten schreeuwend en krijschend uit den omtrek van het verdelgingspad der woeste titanen. Allen, behalve de onbeschaamde Kwela, die 't absoluut niet noodig vond zijn gezellig nest, tusschen 't riet aan den oeverzoom, te verlaten. Zijn koude, rondspiedende oogen sloegen de bewegingen der olifanten met kwaadaardige belangstelling gade en hij weende echte krokodillentranen, toen een pasgeboren kalf, dat met wankelende gang naast zijn moeder liep, recht op zijn leger afgang. ☼ Het spartelde door het hooge riet, maar zijn moeder bleef plotseling aan den oever staan met een oorverdoovend „woer-r-ree, woer-rr. Het alarmsignaal kwam net een seconde te laat, want in een oogwenk had Kwela de slurf van den baby-olifant gegrepen en trok dezen mēt zijn eigenaar in het diepe water. ☼ Moeder Floe uitte een kreet, die alle andere geraas overstemde en plompte in de modder, haar hulpeloos jong achterna. Een reusachtig stond en kwam de wanhopige moeder te hulp. ☼ Met hun beiden maakten zij zich van den staart van den krokodil meester, en lichtten hem, zoo lang als hij was, uit het water. Met klappende kaken en kronkelend lichaam, maar machteloos om zo'n vreeselijk vertoon van kracht te weerstaan, werd hij aan land gedragen en daar neergesmaakt met een geweld, dat zijn gepantserde huid deed kraken. Toen scheen de hel losgebarsten te zijn. De olifanten stampvoetten om den booswicht heen, terwijl de aarde onder hun zwaren tred schudde en beefde. Zoo angstwekkend was het geraas, dat wij een oogenblik in onze schuilplaats duizelig waren van ontsteltenis. Daarna volgde een onheilspellende kalm-

DE INGANG NAAR HET HUIS VAN DOLORES DEL RIO

1) Kwela en Floe zijn de kafferbenamingen voor krokodil en olifant.

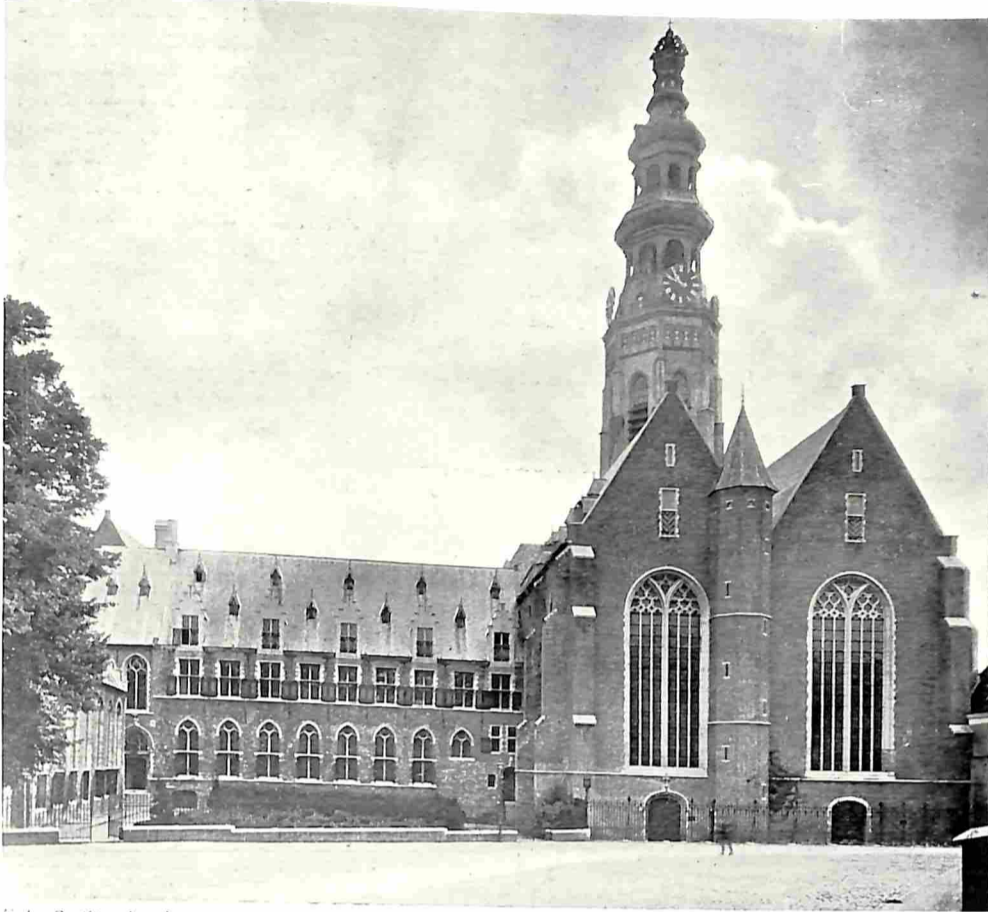

Foto C. Steenbergh

DE STATENZAAL EN DE NIEUWE KERK, GEZIEN VAN HET WESTEN

...e, toen twee reuzen van mannetjes met loggen gang naar
...en gevorkten boomstronk liepen en dien uit elkaar trokken.
... Kwela werd onmiddellijk door bereidwillige slurven in
...deze wig geheschen en d' rect daarop lieten de beide mannetjes
...los. Met een gekraak, waar we wee om het hart van werden,
...werd het wringende monster in de wig gekneld en met een ont-
...zettend gekreun gaf het dengeest. Plechtig, als rechters, die
...een doodvonnis hadden uitgesproken, trokken
...de olifanten zich terug om zich bij de overige
...van den troep te voegen, die zich weldra in het
...woud verspreidde.

III

Hoe verloor Elijah Koekemoer zijn grooten
...een? Wel, 't gebeurde als volgt. Men was bezig
...en dam te bouwen te Beestekraal nabij Brits,
...op een plek, waar de Limpopo z'n water stuwde
...door een, door rotsen ingesloten, bedding, en op
...verscheidene plaatsen diepe plassen vormde.
...Deze binnendringing in zijn laatste schuilplaats
...vervulde Kwela met wrok en hij en zijn stam-
...genooten waren buitengewoon bedrijvig, zoolang
...het werk duurde. Bij de werklieden voegde zich
...zeker en dag Elijah, die er zich op verhief, dat hij
...mensch noch duivel vreesde. „Krokodillen!”
...snoof hij verachtelijk, terwijl hij zijn laarzen
...uittrok, als een inleiding tot het aanvangen van
...zijn nieuwe functie als opperman van de bouw-
...lieden, „ik geloof niet, dat er één in deze buurt
...is geweest sedert de overstroming”. „Pas op!”
...waarschuwde Oom Kawi hem, „zie je dat kleine,
...grijze ding op het water? Dat is hij”. „Een
...krokodil?? — Ach kom!! 't Is een stuk koemest,
...dat beschimmeld is.” „Elijah zette zijn eenen
...voet met een minachtend gezicht in het water.
...„Ah!! Hoe frisch is dat! Je bent bang om je
...voeten nat te maken, Oom Kawi. Een feit is, dat
...jullie Transvalers meer moesten houden van wa —
...Oei!, Au! Help! — help!” „De krokodil was
...op zijn gemak bezig Elijah's grooten teen met
...zijn voortanden in te palmen. De andere lieden
...gooiden hun gereedschappen neer en renden naar
...hem toe. Toen volgde een verwoede trekkerij,
...aangemoedigd door het gebrul van Elijah.
...Gelukkig was de aanvaller een zeer jeugdige
...krokodil, anders zou Elijah zeker een nat einde
...gehad hebben. „Nu werd hij na een hevige

worsteling bevrijd, maar minus een grooten
...teen, welken de krokodil in triomf naar
...zijn leger onder de rotsen voerde.

Naar het Engelsch, door

PHITA KAMPFRAATH-MALIEPAARD

OUD-MIDDELBURG

(Vervolg)

NA 1254 wordt de stad belangrijk
...uitgelegd en verkrijgt zij den om-
...vang, die door de grootendeels nog
...bestaande binnengrachten wordt
...aangegeven. Om de oude kern vormt zich
...de nieuwe stad, die wederom cirkelvormig
...is, zij het niet zoo zuiver als het oudste stads-
...gedeelte, vooral niet, sinds door een kleine
...uitbreiding aan de oostzijde het uiteinde
...der haven nabij den Dam binnen de stad
...werd getrokken. Eeuwenlang, tot het midden
...der 16de eeuw, blijkt deze omvang voldoen-
...de te zijn, en de uitbreiding aan de zuid-
...oostzijde, die omstreeks 1550 plaats vindt,
...is meer te verklaren door den wensch, de
...tot haven geworden vestgracht langs de
...Ro-aansche kaai beter verdedigbaar te
...maken, dan door behoefte aan meer ruimte
...binnen de wallen. In deze tweede periode
...van Middelburg's groei, die dus ongeveer
...drie eeuwen heeft geduurd, verandert de
...stad aanmerkelijk door de verdwijning van
...gansch de Arne binnen haar omwalling;
...en met haar verdwijnen de oudste stads-
...grachten. Men dempt ze niet slechts, maar bebouwt
...ze. Dat doet men ook met het gedeelte van het gegraven
...kanaal tusschen Arne en Dam, sinds het aanleggen
...van den dam reeds overbodig geworden; hier verrees het
...huizenblok tusschen Lange Gortstraat en Korte Delft. „
...De bevrijding der stad na het beleg van 1572—'74, de
...onderwerping der Zuidelijke Nederlanden, de val van

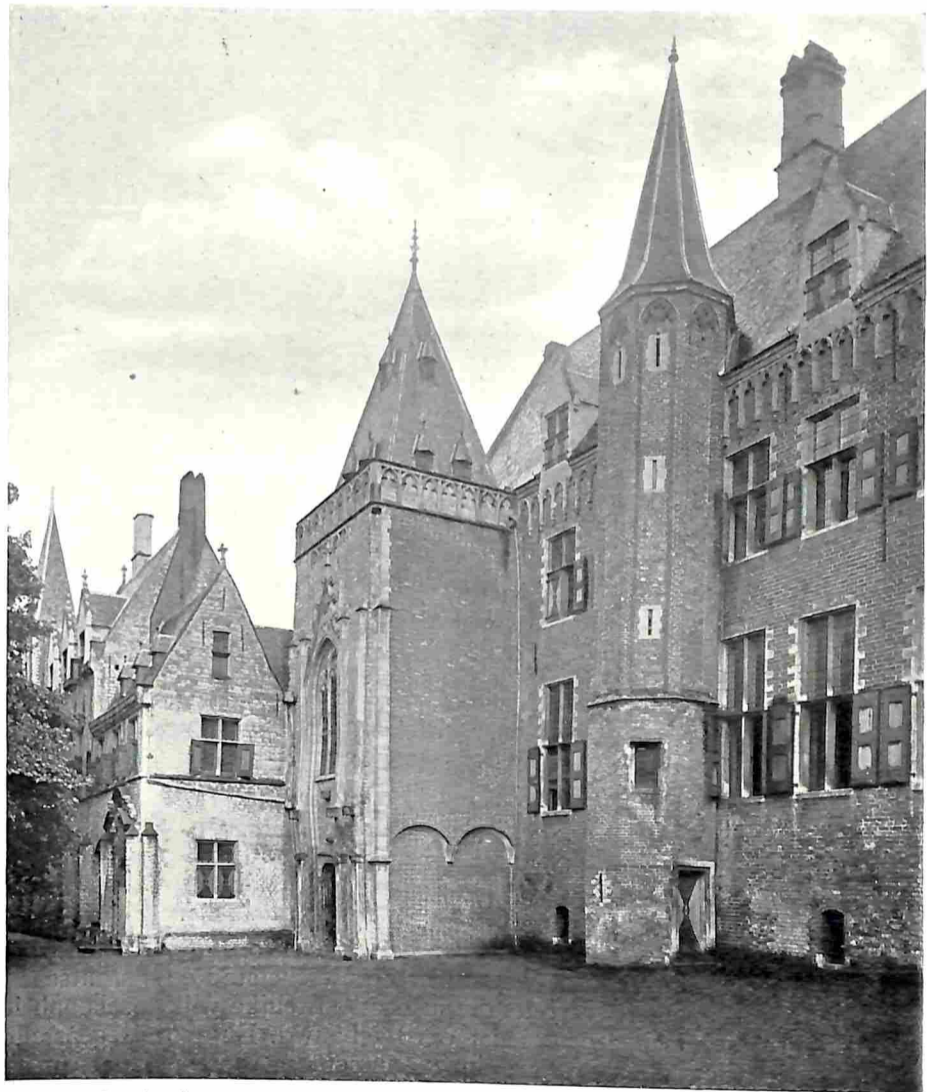

Foto C. Steenbergh

HOEK VAN HET ABDIJPLEIN

Antwerpen vooral, doen binnen Middelburg's wallen een stroom van Zuid-Nederlanders vloeien, die uitleg noodzakelijk maakt. In 1578 wordt met het aanleggen van de nieuwe stad om de oude aangevangen in het noordoosten, en na een korte rustpoos (1591—'95) is weldra de ring gesloten. Omstreeks 1598 is de uitbreiding voltooid en ligt de stad, op 't toppunt van haar bloei en met Amsterdam de belangrijkste haven van de Republiek der Zeven provinciën, binnen een sterken wal met dertien bastions, door breede grachten bespoeld. Door deze uitbreiding kwam ook het Molenwater binnen de wallen te liggen, dat, vermoedelijk reeds eeuwen geleden gegraven, als in andere Zeeuwsche steden, diende, om de haven (het tegenwoordige Droogdok) bij eb door te spoelen en voor verzanding en aanslibbing te vrijwaren. De oude stadsgrachten blijven, behalve in het noordoosten, behouden; een gedeelte ervan, n.l. dat aan de zuidoostzijde,

wordt derde haven, hoofdzakelijk echter ten gebruike van de werf der machtige kamer Zeeland van de Oost-Indische Compagnie. Ze was niet breed, deze nieuwe ring om de oude stad, zij 't groot in omtrek, en hadde Middelburg relatief zijn belangrijke plaats als koopstad behouden, die het omstreeks 1600 in nam, zoo zou ongetwijfeld een nieuwe uitleg spoedig noodzakelijk zijn geweest. Maar weldra streefde Amsterdam de Zeeuwsche stad verre voorbij, en in den loop der 17de eeuw kwam deze zelfs bij Rotterdam ten achter. Zoo bleef het nieuwe stads-gedeelte tot Middelburg's dood in de behoeften voorzien; het is zelfs nooit dichtbebouwd geweest, zooals wel uit een plattegrond van 1657 blijkt. Verklaard is thans ook, waarom men er niet vele belangrijke monumentale gebouwen vindt, de schilderachtige pakhuizen der Oost-Indische Compagnie niet meegerekend, eigenlijk slechts twee: het gebouw van den Kloveniersdoelen met zijn schitterende renaissancegevel van 1607, welks toren in 1745 helaas wegens bouwvalligheid moest worden afgebroken, en de ongeveer een halve eeuw later gebouwde Oostkerk. Een eeuw geleden had men er ook nog eenige fraaie poortgebouwen kunnen bewonderen, in 't bijzonder de zware, kasteelachtige Veersche poort, en de in strenge lijnen begonnen maar later door een sierlijken toren verlevendigde Vlissingsche poort, doch nieuw-Middelburg heeft deze kloeke scheppingen uit oud-Middelburg's gloriëtijd doen verdwijnen. Behouden bleef slechts de Koepoort, in opzet neo-klassiek, in versiering een kind van den rococo-tijd, die, hoewel niet onfraai, ons bezwaarlijk kan troosten over het verlies van de merkwaardiger poorten, die gesloopt werden. Het eerwaardig gebouwen-complex der eeuwenoude Abdij spreekt van de macht en den rijkdom der geestelijkheid in het oudste Middelburg, het statig, sierlijk stadhuis belichaamt den trots en het krachtsbesef der wereldlijke bestierders in het oude-, het schitterende Doelenhuis getuigt van de prachtlievendheid en welvaart der burgerij in het nieuw-Middelburg van na de Hervorming, van welks zegepraal binnen de wallen der Zeeuwsche stad de merkwaardige koepelkerk vertelt, die in haar oostelijke wijk voor den Protestantschen eeredienst werd gebouwd. En zoo heeft elk der drie stads-gedeelten zijn monumenten, die een eigen tijdperk in het bestaan der stad vertegenwoordigen. Doch de Abdij-gebouwen herinneren ook aan den gloriëtijd,

toen de Staten van het — dank zij vooral Middelburg's be teekenis — na Holland invloedrijkste gewest der Zeven provinciën er zetelden. En de slanke abdijtoren, als een naald oprijzende uit het hart der oude stad, spreekt niet slechts van den lang-vervlogen kloostertijd, maar evenzeer, door zijn ± 1718 gebouwde spits, door zijn welluidend klokkenspel ook, van het begin der 18de eeuw, toen de stad, niet meer, als een eeuw geleden, kunnende verwachten de eerste koopstad der Nederlanden te worden, als Antwerpen weleer, Brugge nog vroeger, nochtans welvarende was door handel en scheepvaart. En het Stadhuis vertelt door zijn nieuwen vleugel aan de Noordstraat, dat nog in de tweede helft der 18de eeuw Middelburg kunstvolle scheppingen wist te bouwen. Doch vooral zijn het de woonhuizen, bijna alle dateerend uit het einde der 16de, de 17de en de 18de eeuw, die de drie

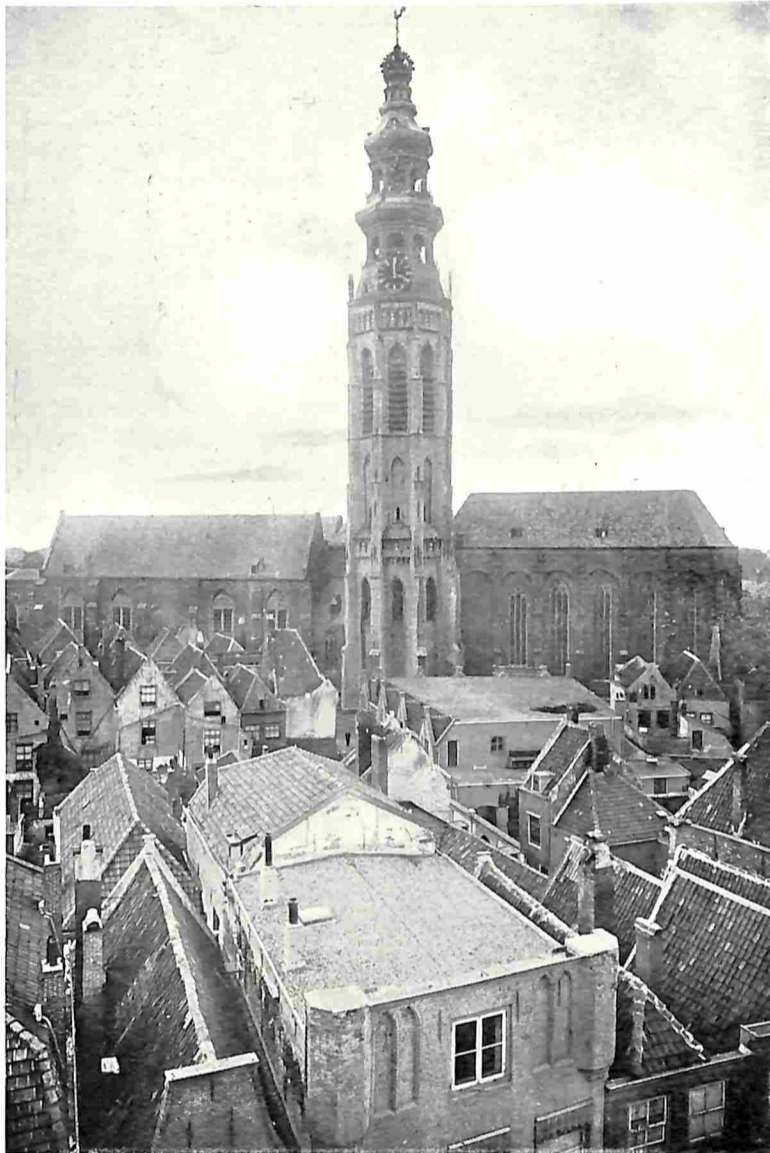

Foto C. Steenberg

GEZICHT UIT HET TORENTJE DER PROVINCIALE BIBLIOTHEEK OP DE NIEUWE- (LINKS) EN KOOR- KERK (RECHTS)

van de bloeiperiode na den opstand tegen Spanje. Wat Middelburg mist, het zijn de statige, treffende bewijzen van middeleeuwsche vroomheid, die in zoo menig andere stad vaak de belangrijkste monumenten vormen en er gewoonlijk het stadsbeeld in niet geringe mate verrijken: de oude of Noordmonsterkerk, ook wel St. Pieterskerk geheeten, een 14de eeuwse kruiskerk met een van hangtorentjes voorzien toren, die niet hoog boven het rijzige kerkdak uitstak, verrees ter plaatse van het tegenwoordige Hofplein, doch werd in 1809 door inleg ring van Engelsch krijgsvolk zeer gehavend en in 1834 afgebroken. De ter vervanging van een andere kerk wat later gebouwde St. Maartens- of Westmonsterkerk besloeg een aanzienlijk gedeelte der Groote Markt, die dus eertijds bij lange na niet het ruime marktplein was, dat wij thans kennen en dan ook geenszins, als elders, het centrum, waaromheen de stad is gegroeid. Middelburg dankt zijn ontstaan niet aan zijn markt, maar aan zijn haven. De na het beleg gehavende en bouwvallige St. Maartens kerk werd door de aan het bewind gekomen Hervormden overbodig geacht en mede ter verruiming van de Markt, in 1575 gesloopt. Behouden bleef weliswaar de kerk der Abdij, doch van haar oude pracht is zeer weinig bewaard gebleven: de beeldstormerij in 1566, een geweldige brand in 1568, de zegepraal der Hervormden in 1575, deden haar schitterende schoonheid te loor gaan. Sindsdien is zij in twee kerken verdeeld, die onder twee afzonderlijke daken zijn gebracht, waartusschen de toren, aan de zuidzijde voortspringend, oprijst. Wonderlijke en zeldzame plaats voor een toren, die gemeenlijk aan de westzijde eener kerk wordt gebouwd! Vermoedelijk is dat ook hier het geval geweest, doch zal het kerkgebouw later naar het westen zijn uitgebreid, waarna het oostelijk gedeelte als koor zal zijn verbouwd. Dit koor, thans „koorkerk" betiteld, is uitwendig niet treffend, waaraan de leelijke bedaking niet weinig schuldig is. Inwendig is het, zorgvuldig gerestaureerd, en als afzonderlijke Protestantsche kerk dienst doende, in al zijn bouwkunstige, rijzige schoonheid zielloos en ledig. Het westelijk deel der kerk, in tegenstelling met het slechts in zijn bovenbouw geteisterde koor in 1568 grootendeels door den brand vernield, en in 1712 wederom door brand beschadigd, is een langwerpige vierkante ruimte, die men zonder treffend resultaat gepoogd

heeft eenigermate te verfraaien. In 1818 bracht men er uit de toen reeds ongebruikte St. Pieterskerk het praalgraf voor de admiralen Evertsen in over, werk van Rombout Verhulst, fraai in onderdeelen, doch een eenigszins nietig geheel vormende en niet in staat, aan het tamelijk schamele kerkinterieur veel luister bij te zetten. Treffend en treffelijk van deze kerk — of kerken, zoo men wil — is eigenlijk alleen de ranke, 86 M. hooge toren, maar zóó weinig vormt hij, de „Lange Jan”, met de kerk in haar tegenwoordigen staat, een geheel, dat men geneigd is hem als een afzonderlijk monument te beschouwen. Op elke plaats van Walcheren ziet men het slanke bouwwerk, dat onverpoosd met zijn 41 welluidende klokken over de stad zangen zingt, die nieuw-Middelburg spreken van oud-Middelburg's rijk verleden. En van zijn transen schouwt men het lieflijk Walcheren, met zijn welige weiden, bekoorlijke dorpjes, met zijn grijswitte duinbezooting in 't westen en noorden, in 't noorden ook de donkerte der bosschen van Domburg en Oostkapelle. Bij helder weer glinstert in 't zuiden het breede lint van de Schelde, en wie den verreijker te hulp roept, ziet verweg, in 't zuidoosten, den hoogen toren rijzen der Onze Lieve Vrouwekerk van Antwerpen, van Antwerpen, waarvan Middelburg zich eeuwen geleden — ach! voor hoe kort slechts — de erfgenaam kon wanen . . . .

(Wordt vervolgd)

MR. A. LOOSJES

De eerste Speelperiode van Thijs

MET Thijs heb ik op het gymnasium kennis gemaakt. Hij was een keurige kerel, en van zeer goede familie. En, alsof dat nog geen aanbeveling genoeg was, hij had allerlei interessante slechte eigenschappen. Eén daarvan vooral imponeerde mij: Thijs was een speler. ☞ Dat is niet alledaagsch. Het is een gebrek; natuurlijk! Maar wát voor 'n gebrek! Een gebrek met een cachet van achttiende-eeuwsheid. Iets van den eleganten prui-kentijd. Tegenwoordig wordt er ook nog wel gespeeld; maar het is meestal dobbelen op de beurs. Daar kan men rijk mee worden; en zelfs deftig; maar au fond verachten wij het. Het is handel, het is loven en bieden. Neen „het” spelen, dat is: salet. Louis d'or. Satijnen kniebroek. ☞ Niet dat Thijs een kniebroek droeg; hij was een moderne jongeling van twintig jaar! Zat in de vijfde klas. En er was ook geen salet bij hem aan huis, waar gespeeld werd. Och neen, Thijs speelde maar in allerlei kleine speelholletjes. Die had je toen nog in Den Haag. Er was zelfs nog zooiets op het Scheveningsche Kurhaus: 'n paardjesspel, en een spoorwegspelletje, als ik me wel herinner. Daarna nog een poosje op de Pier: „poule personnelle”. En dan had je 's winters in allerlei kleine, stille straatjes in 't centrum van de stad „gelegenheden”. In 't Achterom; in de Raamstraat . . . Trouwens, ik heb ze niet allemaal gekend. ☞ Thijs wel. Hij kende ze, zooals een ve liefd-vroom vrouwtje elken rimpel van dominé's gezicht kent. Hij had ze gestaag in zijn gedachten. 's Avonds was dat geen byzondere praestatie; want dan was hij er heel dikwijls lijfelijk aanwezig. Maar overdag ook. Hij dacht over speelholletjes; hij leefde erop; hij studeerde erin. In „systemen”. — Hij studeerde ook, nominaal, in de classieken; op het gymnasium dan; maar dat was bijzaak. Hij had dat trouwens nu al zoolang gedaan — acht jaar —; dat was een sleur. Je deed dat werktuigelijk, zooals scheren en eten. Alleen lastig, dat het zooveel meer tijd in beslag nam. ☞ Maar dan: 's avonds. De leeraren wilden, dat hij dan huiswerk zou maken; Homerus vertalen; Veigilius vertalen; wiskunde-vraagstukken. Leeraren zijn naïvelingen. Als Thijs in de aanzienlijke ouderlijke woning gegeten had — ze aten laat —, dan „trok hij zich terug.” Papa trok zich immers ook terug; mama ook. . . Thijs idem. Hij ging een straatje om. Dronk ergens een kleintje koffie en rookte een cigaret. Bungelde dan, elegant en onverschillig, met luchtige matheid zijn badientje zwaaiend, naar de regionen van 't Achterom of de Raamstraat. 't Was nog wel wat vroeg, maar enfin, iemand moet de eerste zijn.

Foto C. Steenbergh

DE GRAFTOMBE VOOR DE GEBROEDERS EVERTSEN IN DE NIEUWE KERK

Hij was dan meestal althans één van de eersten. Hij speelde niet grof, maar, als je wou, kon je toch op zoo'n avond wel 'n vijf-en-twintig gulden verliezen. Men kon zelfs, met beleid, wat winnen. Thijs was niet excessief; hij hield van 't spelen zelf; legde 't dus zoo aan, dat hij zoo lang mogelijk aan den gang kon blijven. En liefst een kleinigheid winnen. Dat lukte hem meestal. Het is fnuikend voor de moraal, maar het is waar; als men zijn hoofd koel houdt, en voorzichtig, met kansrekening speelt, kan men winnen. Thijs hiéld z'n hoofd koel; kansrekende; won. Soms vijf gulden. Soms één gulden. Gemiddeld zoo ongeveer een tientje in de week; dat wil zeggen: in de drie of vier keer, dat hij per week speelde. Want hij had nog andere wereldsche verplichtingen. ☞ Toen trof Thijs en zijn geestverwanten een gevoelige slag: het hazardspel werd in Den Haag verboden; of eigenlijk — want verboden was het allang — het werd krachtig vervolgd. De politie wist de adresjes, of kwam ze te weten; niet door haar in de couranten zoo vaak, maar gemeenlijk ten onrechte, geroemde slimheid; maar door het gewone procédé van verklikking door jaloerschen en concurrenten. ☞ Thijs had intusschen de zesde klasse van het gymnasium bereikt, wat après tout geen heksentoer is. Zijn ouders spraken nu van tijd tot tijd

Foto C. Steenbergh

DOOPHEK EN PREEKSTOEL IN DE NIEUWE KERK

over zijn student-zijn, om hem tot ijver aan te manen; en Thijs voelde véél voor student-zijn en was werkelijk tot eenigen ijver bereid. Doch er zijn emoties, die de werkkraft eens mans verlammen. Zoo'n emotie was voor hem de speelhol-sluiting. Hij had, in verband met de studie, zijn bezoeken verminderd, door wat straffer te spelen kon hij toch zijn inkomsten in dezen op peil houden, máár . . . heelemáál niet meer spelen? Néén! Hij voelde, dat zijn moreel daar te veel onder zou lijden. Dat 't dan werkelijk mis met hem zou gaan. Dat hij zoo, zonder éénige tusschenlanding, nooit het fleurige be-loofde land van Utrecht — hij zou, als zijnde van „goede” familie, natuurlijk te Utrecht studeeren — zou bereiken.

☒ Er moest dan, in aller belang, een uitweg gevonden worden. Thijs vónd een uitweg. Met eenige lotgenooten, die ook plot-seling op de avondkeien waren gezet, pleegde hij overleg. Er werden intercommunale onderzoekingen ingesteld. En, heil!

in Amsterdam kon men nog terecht. Voorloopig. Het zou misschien niet lang meer du-ren; goed ingelicht, als belang-hebbenden gewoonlijk zijn, wist men, dat ook de bur-gemeesters intercommunaal overleg pleegden. En ageeren wilden. Maar wie dan leeft, die dan zorgt. Het was nu zaak, naar Amsterdam te trekken. ☒ Thijs bemijmerde het geval; het was moeilijk, Amsterdam . . . Aen Amstel en aen Y doet het zich heer-lijk open, mompelde hij; het was een citaat opgevangen in een litteratuurles. Jawel; maar hoe lapte je 'm dat, 'n behoorlijke poos spelen in Amsterdam? Hij kon er 's avonds niet vóór negenen zijn — de familie Thijs at nog al-tijd laat — en om kwart over tien ging de laatste trein terug . . . Zijn vrienden en lotgenooten, nu ja! Dat was voor 't grootste deel 'n soort, dat niets uitvoerde; ze sliepen voor een groot deel over-dag. Ze konden tot den vol-genden dag wegblijven; ze konden in Amsterdam logee-ren, of er tijdelijk kamers huren. Maar hij . . . ja, als hij al student was! . . . Maar hij had nog altijd die nooit genoeg te minachten school . . .

☒ Toen nam hij een grootsch besluit. Aanvankelijk voor één avond. Hij zou naar Am-sterdam gaan. Met al zijn geld. En 't er eens 'n nachtje van nemen. Gezien de gewoonten des huizes, ja . . . 't kon net. En 't kón ook net. Het ging zoo: ☒ Hij arriveerde om goed negen uur aan het Amsterdamsche „adres”, 't was in de Gravenstraat. De mede-slampampers waren al present; begroetten hem met een ernstigen, rustig goedkeurenden knik. Zoiets doet altijd plezierig aan; 't geeft je 't idee, dat je op 't goede pad bent. Thijs schreed daarop voort. Speelde. Maar verloor. Wat doet men, als men ver-liest? Men speelt door; om 't verlorene terug te winnen. Dat ging niet dadelijk, maar waarachtig, op 't laatst lukte 't toch wel heel aardig. Om vijf minuten vóór half één merkte hij, dat hij de veine te pakken had. Dat wil zeggen, dat ook de veine hem te pakken had: doorspelen. E laas, om half één werd het speelholletje gesloten. Dat gebeurde erg precies op tijd, omdat men wist, dat de politie op 't vinketouw zat om de bovengenoemde intercommunale actie te beginnen, en die waarschijnlijk alvast door een hostile stiptheid zou doen voorafgaan. ☒ Dat is beroerd, als je net veine hebt. Maar . . . is de politie stipt, de slampamper is vindingrijk. En ook hij weet veel. Thijs' genooten wisten nog een klein „sociëteitje”. Dat was een kroegje in 't donker, ja, 't pikke-

donker Amsterdam, waar op 't sluitingsuur geregeld een ledenlijst circuleerde, waarop de dan aanwezigen zich in-schreven. Gewoonlijk ging dit zoo: het eerste lid teekende: A. Jansen. Het tweede lid teekende: B. Jansen. Het derde lid: C. Jansen. En gewoonlijk namen dan de verdere leden niet eens de moeite, zich zoo volledig in te schrijven; ze zetten respectievelijk D, E, F, enzovoort, en plaatsten onder den clannaam Jansen een aanhalingsteeken. Deze formaliteit be-vredigde vol.omen het rechtsgevoel van de politie, die van het inderdaad excellente bier slordig placht mee te genieten.

☒ Nu, en daar werd dan ook wel, in wat stiekemer nuance, geroulet. Het was onvoorzichtig, en een inspecteur van poli-tie had ook al eens het getikkel van het balletje in de achter-kamer gehoord. Maar men had gezegd, dat het zontje van den kastelein veel wakker lag 's nachts, en dat hij dan altijd met een tolletje speelde, en dat ze zulke keurige Hennessy hadden, en dat de inspecteur die bepaald eens proeven moest. ☒ Nu, daar gingen we dan heen. En waarachtig, de veine — wat „ader” moet beteekenen — liep door. Tot het vier uur was en ze er al-lemaal genoeg van hadden, en Thijs had vijftig gulden gewonnen, en vond dat ook wel genoeg. Een hótélkamer nemen, was de moeite niet meer waard; hij trok naar het station en wachtte, tot de eerste trein ging. Dat was een boemel, voornamelijk be-nut door vee en hun aan-hang van boeren. Half zeven in Den Haag. Trammetje naar huis, en gelijk met den melkboer voor de patricische en ouderlijke deur. Een en-kel instructief woordje en een kleine hartelijkheid met het dienstmeisje, en dan heel zachtjes naar boven. En naar bed. Maar helaas, niet voor lang. Want Papa was een stipt en degelijk man, en informeerde om kwart vóór achten, of meneer Thijs nog niet bij de hand was, en gaf order, meneer Thijs te roepen. Die dan ook uit zijn aller-, allereersten slaap schoot en zich waschte en kledde. Maar hij had ras; hij mocht doodop zijn, je zag niets aan hem. Alleen was hij wel een beetje bleek. Zoodat vader vroeg: ☒ „Slecht geslapen, jongen?” „Erg weinig, papa”. „Vanavond dan maar wat vroeger [naar bed]”. ☒ Maar „vanavond” ging het als den vorigen avond. Uit voor een wandelingetje Am-sterdam. Gravenstraat. Sociëteit van Moos Karbiet. Eerste trein. Weer 'n klein beetje bleeker. Ja, Thijs was een stevig doorroeier. En leerde allengs de kunst, kleine momentjes te benutten: om te slapen. Hij sliep op z'n divan tusschen twaal-ven en tweeën, en na vieren. In den trein heen en terug, tus-schen de boeren. Maar voldoende was dat toch niet. ☒ En ook op school was hij niet voldoende. Maar dat was geen wonder, zoo slecht als die jongen eruit zag. Toen Papa 't tegen Mama zei, zag die 't ineens ook. En was hévig ontsteld; want als Mama ontsteld was, was ze 't hevig. De jongen over-werkte zich. Die akelige school! — De dokter moest komen. Dadelijk. En dan maar 'n telefoontje naar den rector, dat Thijs vandaag niet kon komen, ziek was. ☒ Thijs bleef dan thuis en wachtte den dokter: slapende. „Zie je? — wáár hij zat, daar sliep hij, die lieve jongen. Hij had rust noodig!” Nu, dat zei de dokter dadelijk Mama na. 't Was hoog tijd. Nu géén studie meer, hoor; ab-so-lu-te rust. Het best had je die in 't ziekenhuis. Daar kon zoo'n rustpatient ook 't best verzorgd worden. Vooral wat de voeding betreft, die

Foto C. Steenberg

PREEKSTOEL IN DE KOORKERK

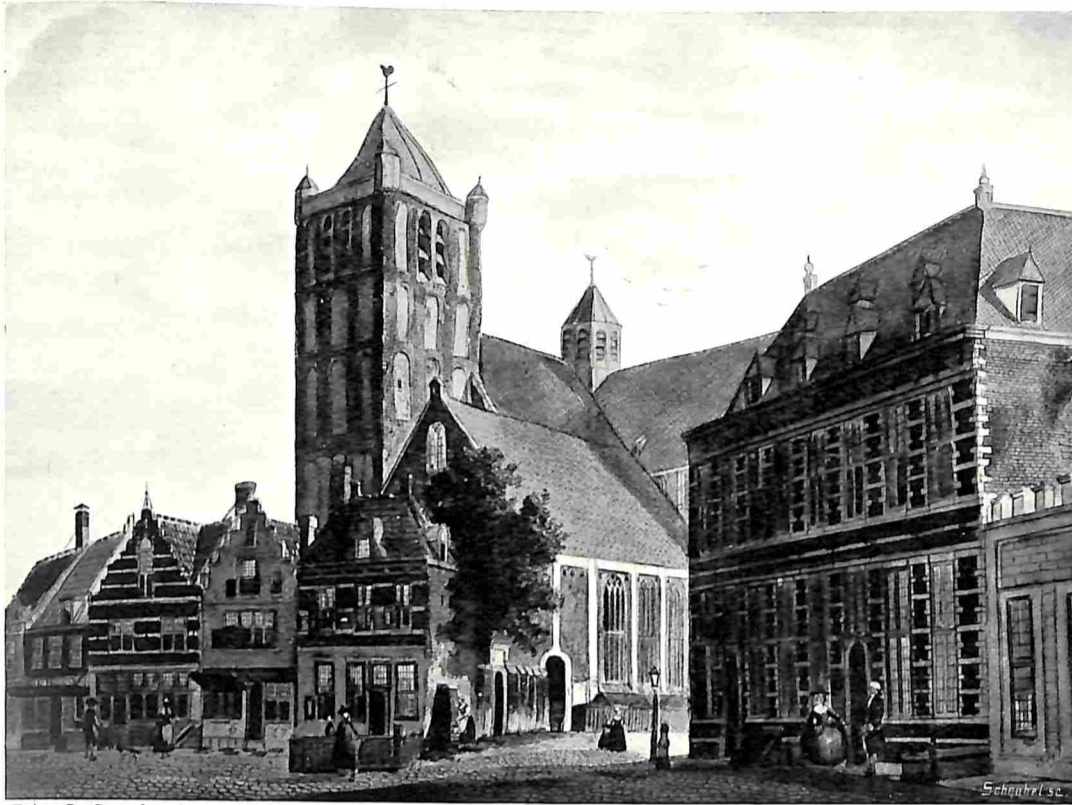

Foto C. Steenbergh

BIJ DE IN 1834 GESLOOPTE ST. PIETERSKERK

kleine tusschentijdsche voedinkjes. In een huisgezin is dat lastig — Mama knikte — Nu ja, dat was nu maar 't beste. ☒ Thijs werd vervoerd. Slapende. Maar vóór hij vertrok, had hij, wakker, een stapel „gezellige” boeken klaargelegd, die mee moesten. „Toch geen studieboeken?” vroeg Mama bezorgd. Neen hoor! hij had heusch in dezen niet gezondigd. In 't ziekenhuis dan werd hij keurig geïnstalleerd; en zodra hij geïnstalleerd was, sliep hij weer in, met een gevoel van zalige rust. De boeken en allerlei lekkers naast hem. En een vaasje bloemen. Echt frisch en gezond. En hij had een pleegzuster, die heel veel notitie van hem nam. Thijs was in dat opzicht thuis niet verwend. ☒ Toen hij wakker werd, zette hij zich overeind. De zuster schoof hem zorgzaam een kussen toe tot steun, hij stak een cigaret op, en begon een gezellig praatje. En informeerde naar de bezoek-mogelijkheden. En ging briefkaartjes schrijven om zijn adresverandering te berichten en familie, vrienden en bekenden uit te noodigen. Twee dagen in de week bestemde hij voor zijn ouders — „hij mocht niet te veel-bezoek hebben, maar die-en-die-dag schikte het't best”. Er was een kleine onvolledigheid in deze uiteenzetting: het waarom van juist die-en-die dag was niet volkomen duidelijk, en belangstellende ouders zouden zeker wel om nadere opheldering hebben gevraagd. Thijs wist wel, dat *zijn* ouders *niet* om nadere opheldering zouden vragen. En richtte twee andere bezoeken in voor zijn vrienden, en twee andere voor zijn vriendinnen. Want het was wenschelijk, die drie rubrieken wat uit elkaar te houden; de ouders pasten slecht bij elk der beide andere categorieën en de vrienden en de vriendinnen moest je ook liefst niet noodeloos met elkaar in connectie brengen, als je zelf hors concours was. Helaas, het is toch één keer misgelopen, maar dat kwam door een plotselinge, buiten de regeling vallende, en absoluut niet te voorziene belangstelling van Mama. Maar gelukkig was de lieve, waakzame zuster daar, om de situatie te redden, en de ramen open te zetten voor den cigarettenuitdrukkingsrook. ☒ Deze ziekenhuis-periode nu was het blij-einde van Thijs' eerste speelperiode. Toen hij beter was, stonden er politieagenten, als engelen met vlammeende zwaarden, voor de verloren speel-paradijzen. Ook in Amsterdam. En Thijs wist toen niets beters te doen, dan maar voor z'n eindexamen te gaan werken. Als hij erdoor kwam, mocht hij een reisje maken. Hij dacht over Spa; of over de „Riviera”. Die laatste uitdrukking was een enphemisme voor Monte Carlo. Maar aangezien zijn ouders nooit iets van speelneigingen bij hun zoon hadden bespeurd, vatten ze dat volstrekt zoo niet op. Het reisje naar de „Riviera”, naar Monte Carlo bleef dus op Thijs' programma. Voor nu en voor later.

JAN WALCH

waak bok, wiens roem na vier jaren ver buiten het Ringwaak distrikt verbreid was. Tegen het einde van het vierde seizoen besloot een stelletje nieuwe kolonisten uit de laaglanden eens naar Ringwaak te trekken en hun geluk te beproeven. Zij hadden gehoord van de sluwheid van den grooten bok om vervolgers te ontkomen en zijn bijna bovennatuurlijke handigheid in het ontwijken van hinderlagen. Maar zij waren van plan iets heel nieuws bij hem toe te passen. Zij namen twee prachtige honden mee, kruising van Schotschen jacht-

In het rijk der stilte

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

5) HET RINGWAAK HERT

(Vervolg)

EEN jaloersche vrees begon Ramsay te koesteren, dat het gewei van dit stoutmoedige dier aan een ander geweer dan het zijne ten offer zou vallen. Als de bok een extra brutalen rooftocht had uitgehaald op zijn koren of koolen, volgde op Ramsay's eerste drift-uitbarsting zooiets als eerbiedige bewondering. Hij streek met zijn knoestige vingers peinzend door zijn grijs kinbaardje en een glans van begrip-pende humor verving den toorn in zijn sluwe, blauwe woudlooper-oogen, terwijl hij de schade stond te bekijken. Zoo een tegenstander was de moeite waard en Ramsay nam zich ernstig voor, dat die mooie vacht hem 's winters zou verwarmen en dat trotsche gewei geen andere muren dan de zijne zou versieren. ☒ Maar er waren nog tal van menschen, die evenzoo dachten over het lot van den grooten Ring-

Foto C. Steenbergh

HET FRONT DER OOSTKERK

oud-HEIDELBERG: „O JERUM, JERUM, JERUM, O QUAE MUTATIS RERUM!”

hond en collie, die niet slechts woest, maar ook verstandig, niet alleen onvermoeibaar, maar ook snel waren. ☼ Toen die twee grauwig-grijze honden met hun lange pooten en groote bekken op zijn spoor werden losgelaten, keek het groote hert juist naar ze uit het hartje van het struikgewas op een hoogte op nog geen honderd el afstand. Ten minste het was nog geen honderd el in vogelvlucht gemeten, maar door de bochten van het spoor was het meer dan een mijl. Dus keek het hert met de grootste zielsrust op die twee vreemde dieren neer, tot het uit hun bewegingen opmaakte, dat zij zijn eigen spoor volgden. Toen glom een vonk van toorn in zijn groote, zachte oogen en hij stampte met zijn scherpe hoeven, alsof hij ze wilde afwachten en bestrijden. Maar dit waren te geweldige tegenstanders, zelfs voor zoo een geoefenden vechtersbaas; dus besloot hij tijdig weg te loopen. Hij nam het echter niet heel ernstig op, want al waren ze nog zoo groot, het waren maar honden; en honden kon hij gemakkelijk ont, komen. Hij amuseerde zich met drie of vier kolossale sprongen eerst in de eene richting, toen in de andere, om zijn vervolgers op een dwaalspoor te brengen. Toen rende hij luchtig langs de berghelling, in Noordwestelijke richting, naar zijn meest geliefd en best gekend gebied. Als hij aan een beekje kwam, liep hij eerst een eindje stroom-op of stroom-af, alvorens zijn vlucht te hervatten. Toen zijn fluweelzachte flanken ten slotte hijgden van al het loopen, maakte hij de gebruikelijke lus in zijn spoor en ging liggen, in de rustige verwachting zijn vervolgers te zullen zien langs draven. ☼ Slechts één omstandigheid maakte het hert ietwat nerveus, toen hij lag terug te kijken over den afgelegden weg. Die honden waren zoo stil, vergeleken bij de mormels waaraan hij gewend was. Van tijd tot tijd een kort blafje, net genoeg om hun meesters te doen weten waar ze waren, was alle geluid, dat ze maakten. Zij hielden zich stipt aan hun taak. Het hert verwachtte in langen tijd niets van ze te hooren, maar het had nauwelijks vijf minuten in zijn schuilplaats gelegen, toen die afgebeten blafjes weer zwak zijn ooren be-

reikten. Hij schrikte. Hoe hadden die dieren zoo gauw zijn ingewikkeld spoor kunnen ontwarren? Hij had geen flauw begrip van de onfeilbare sluwheid waarmee die honden bochten konden afsnijden en het spoor weer vinden. Nog minder begreep hij hun angstwekkende snelheid. Toen hij hun stemmen weer hoorde, waren ze zoo dicht bij, dat zijn hart bijna stil stond. Maar zijn slimheid liet hem niet in den steek. Zonder te wachten of de lange, magere lichamen hem voorbij zouden schieten, stond hij op en verdween geruischloos door het kreupelhout, met bewegingen geluidloos als van een schaduw, tot hij zeker was, dat hij onhoorbaar was geworden. Toen rende hij weg zoo vlug zijn beenen hem dragen konden, vast besloten een veiliger afstand te brengen tusschen hem en die beangstigende tegenstanders. ☼ Hij bleef nu doorrennen tot zijn hart bijna barstte en toen hij tenslotte zijn strategische lus maakte en ging liggen om te rusten en uit te kijken, was hij overtuigd, dat hij ruim den tijd zou hebben om op zijn verhaal te komen. Maar neen. Voor hij weer half op adem was gekomen en terwijl zijn flanken nog heftig op en neer gingen, kwamen die dunne, maar verschrikkelijke gilletjes weer naderbij. Dezen keer liet hij noodgedwongen zijn vervolgers langs draven en zag, dat ze nog zoo frisch waren als in het begin. Toen sprong hij op en hervatte zijn vlucht voor de eerste maal weer echt beangst sinds dien lang vergeten dag in het struikgewas, toen de haas en de marter boven op hem gesprongen waren. ☼ Zijn vlucht leidde hem nu naar de achterzijde van Ramsay's boerderij waar het vee weidde. Hetzij zijn plotselinge angst hem gezelschap deed zoeken, of dat hij dacht het volgen van zijn spoor te kunnen bemoeilijken door zijn geur te vermengen met die van het vee, in ieder geval hij sprong de weide in en liep kras en kras door het lichtelijk verbaasde vee. Toen sprong hij in den versten hoek weer over het hek, stortte zich in het dichte struikgewas en draafde naar de velden waarin hij zich zoo veel vrijheden veroorloofd had.

(Wordt vervolgd)